

РИНОК ПРАЦІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мартич Єлизавета Сергіївна

Мільченко Вікторія Олександрівна

Науковий керівник ст. викладач Галушко Ю. П.

Зміни в економіці України за останні роки вимагають вирішення проблеми формування конкурентноспроможного ринку праці. Актуальність дослідження даної теми зумовлена тим, що в сучасних умовах розвитку економіки особливої актуальності набувають проблеми ефективної зайнятості населення України, створення ринку робочої сили і запобігання масового безробіття. Проблема безробіття є надзвичайно актуальною сьогодні, оскільки за неповного використання наявних ресурсів робочої сили економічна система працює, не досягаючи межі своїх виробничих можливостей. Крім цього, безробіття спричинює негативні зміни в складі людських ресурсів, а саме: погіршення якісних характеристик робочої сили, втрату працівниками їхніх професійних навичок, кваліфікації, послаблення мотивації до праці, зниження продуктивності праці, відтік найбільш кваліфікованої робочої сили за межі країни. З іншого боку, внаслідок безробіття країна має значні фінансові збитки, утримуючи безробітних, відшкодовуючи їм втрати в доходах на період пошуку нових сфер прикладання праці. Тому проблема безробіття потребує постійного вирішення, враховуючи особливості загострення його динаміки.

Окремі аспекти безробіття, причини його виникнення та шляхи регулювання досліджували ще Дж. Кейнс, Т. Мальтус, К. Маркс, А. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміт, М. Фрідмен, Д. Хікс та ін. Серед найновіших публікацій у цьому напрямі можна виокремити праці таких українських вчених: Д. Горбача, Г.Леха, Н. Науменко, А. Позняка, Н. Селюченко, В. Юрчишина.

Проте низка питань, а саме – проблеми соціально-економічних наслідків від безробіття, а також його впливу на безпечний національний розвиток, залишаються недостатньо дослідженими. Безробіття – один із головних соціальних ризиків, що підстерігає людину у сучасному суспільстві. Типовим для економіки України є трансформаційне безробіття, тобто перебіг потоків робочої сили з офіційної в неофіційну зайнятість і, навпаки. Регресивно-галузеве безробіття в Україні є наслідком занепаду і стагнації стратегічно важливих галузей господарства – наукові дослідження, геологічні вишукування, високотехнологічне виробництво та ін. Депресивно-галузеве безробіття в нашій державі пов'язане зі занепадом окремих галузей господарства (виробництво електро-, радіо-, фототоварів,

побутової техніки тощо). Головна причина такого занепаду – слабка конкурентоспроможність продукції тих галузей порівняно з імпортною.

Причини виникнення безробіття в економіці України можна поділити на групи відповідно до рівнів суспільних відносин:

- на міжнародному рівні – низька конкурентоспроможність економіки, її надмірна відкритість і слабкий державний захист внутрішнього ринку, відсутність національних пріоритетів розвитку, неефективна участь у процесах регіональної економічної інтеграції, дезорієнтація курсу зовнішньоекономічної політики;

- на макrorівні: системна криза, трансформаційний спад, структурні зрушення, деіндустріалізація, інституційні деформації, тінізація економіки;

- на мікрорівні: криза праці та системи менеджменту, поглиблення відчуження найманих працівників від праці і власності;

- на особистісному рівні: зниження рівня освіти та кваліфікації, не сформованість нових ціннісних орієнтирів та ринкової мотивації.

Для підвищення рівня зайнятості населення в Україні пропонується використовувати досвід розвинених країн у розвитку «надомного» бізнесу. Так, у США 4,4 % всіх сімейних підприємств займаються ремеслами, 11,8 % – зайняті у роздрібній торгівлі, фінансові, бухгалтерські, консультаційні та комп'ютерні послуги становлять – 30 % всього домашнього бізнесу. Надавати такі послуги можуть і в Україні, але належної підтримки з боку держави цей бізнес ще не набув. В умовах інтенсивних економічних перетворень, за динамічного розвитку інформаційно-комунікативних технологій, комп'ютерних мереж і програмного забезпечення, сильно зросло значення і потреба у діяльності висококваліфікованих робітників [2].

Значну увагу потрібно приділяти створенню робочих місць у сфері малого бізнесу. Однією з характерних особливостей розвитку малого бізнесу є те, що він сприяє відродженню ремесел, промислів. Такий інтерес посилюється високими темпами зростання міжнародного туризму, який в умовах кризи є найменш ризикованою і найбільш перспективною, з економічного погляду, сферою вкладання державних інвестицій – реального джерела зростання ВВП і надходжень до бюджету. У світовій туристичній галузі зайнято близько 10 % світових трудових ресурсів, виробляється близько 10 % світового валового продукту, 7 % світових інвестицій, 5 % усіх податкових надходжень. Розвиток туризму в Україні дасть змогу створити тисячі робочих місць не тільки в туристичній сфері, а й у таких видах діяльності, як гончарство, різьбярство, писанкарство, вишивка тощо [3].

Велику частку у структурі безробітних становить сільське населення. Вирішенням проблеми безробіття у сільській місцевості можуть бути «сімейні ферми» – це виробництво, яким керує фермерська сім'я. Але дана галузь не є популярною в Україні, через недосконалість законодавчої бази,

та через те, що держава не вживає заходів, які б заохочували людей займатись фермерською діяльністю. Ці два напрямки перебувають на стадії розвитку та потребують розроблення і прийняття на державному рівнях програм, спрямованих на визначення правового статусу цих сфер діяльності, забезпечення умов початкового кредитування, встановлення пільгових податкових періодів тощо. Держава повинна посилити зацікавленість працівників через обґрунтовану оплату праці та соціальні гарантії, вирішити питання транспортного зв'язку сільської місцевості з містом, забезпечити впровадження на державному рівні гарантованого робочого місця в аграрному секторі із забезпеченням рівня середньої заробітної плати за відповідним регіоном [4].

Отже, стан ринку праці й тенденція до зростання числа безробітних свідчать про потребу прийняття термінових і радикальних заходів, необхідних для вирішення проблеми зайнятості та створення робочих місць. Подолання безробіття в Україні можливе лише тоді, коли державна ідеологія висуне зовсім інші ідеали, ніж «бути ідеальним споживачем» та «ефективним власником». Держава повинна передбачити можливість переходу прав власників до тих, хто зможе керувати ними ефективно і на користь нації.

Список використаних джерел:

1. Чернявська О. В. Ринок праці: навч. Посібник [Текст] / О. В. Чернявська. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2013. – 522 с.
2. Янішевська А. В. Аналіз стану ринку праці та зайнятості молоді в Україні [Текст] / А. В. Янішевська // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 3. – С. 147–155.
3. Бортнік С. М. Соціально-економічний зміст та напрями зниження молодіжного безробіття в Україні [Текст] / С. М. Бортнік, М. В. Саган // Нац. ун-т "Львівська політехніка". – Л., 2013. – С. 107–109.
4. Толуб'як В. С. Основні питання державного регулювання зайнятості нас в дослідженнях українських науковців [Текст] / В. С. Толуб'як, Л. А. Мельник // Економіка і держава. – 2014. – № 7. – С. 102–106.